

lignorum communium Paradisi. Nam ex illo defectu præcise spectato non sequitur mors, nisi cibus, et potus omnino deficiant. Et eadem ratione non sequitur fames, aut siti, nec præternaturalis alteratio, si opportuno tempore naturali necessitate subveniatur. Et ideo dicit Augustinus supra: *Cibus aderat ne esuriret, potus ne sitiret.* Dices, hinc solum sequitur, potuisse non esurire, aut fames non sentire, nihilominus tamen potuisse hominem pro sua libertate, vel omnino, vel saltem plus justo abstinere a cibis, et ita vel mori, vel etiam usque ad passionem famis præternaturaliter alterari. Respondeo imprimis, quod si omnino abstineret a cibis, eo ipso graviter peccaret, et ab statu caderet, atque ita licet moreretur, non contingeret mors in statu innocentiae, sed peccati. Deinde non posset etiam præter rationem rectam, et illi statui convenientem abstinere a cibis, quin saltem venialiter peccaret. Dictum est autem subventum esse homini in illo statu, ut nunquam venialiter peccaret, quamdiu mortale peccatum non præcederet: ergo ex vi ejusdem providentiae, et protectionis Dei nunquam relinqueretur abstinere a cibis indebito modo, nec cum aliquo nocimento illi statui repugnante.

24. *Quo puncto subventum fuerit alteri defectui.* — Contra secundum defectum maxime subventum est per alia remedia, maxime vero per lignum vitae. Nam imprimis in ipso corpore data est perfecta dispositio, et humorum con temperatio, ita ut inter se habere non possent vehementem actionem, quæ ægritudinem vel aliquam similem dispositionem omnino præternaturalem ab intrinseco possent inducere. Deinde per justitiae donum datum est, ut non possent humores nimium alterari, aut ex ferventi passione, aut ex nimio labore, quia in hoc statu in his omnibus esset maxima moderation, et sic ait Augustinus supra: *Nihil corruptionis in corpore, vel ex corpore ullas molestias ulli ejus sensibus ingerebat, nullus intrinsecus morbus, nullus ictus metuebatur extrinsecus, summa in carne sanitas.* Præterea etiam ex parte illorum fructuum, seu alimentorum, quibus priori defectui subveniebatur, provisum est, ut optimæ qualitatis essent, ita ut ex magna facilitate, et cum minima alteratione partium corporis hominis possent in illius substantiam converti, et ad hoc etiam juvabat optima et salubris loci dispositio, et hoc est, quod Augustinus, citato loco de Civitate Dei, dixit: *Sicut in Paradiſo nullus æstus, aut frigus, sic in ejus habitatore, nulla ex cupiditate,*

vel timore offendio, nihil omnino triste, non lassitudo fatigabat otiosum, non somnus premebat invitum, etc.

25. *Non tamen illo modo subveniretur omnino.* — *Sed ligno vita supplebatur.* — Verum tamen quamvis hæc omnia possent sufficere, ut pro aliquo tempore corpus hominis in naturali dispositione, non obstante actione calidi in humidum, et reactione ciborum conservaretur, nihilominus progressu temporis debilitaretur, et marcesceret, nisi aliud remedium quo ab illo malo præservaretur, Deus illi prævidisset. Hoc autem remedium fuit lignum vitae, nam fructus ejus virtutem habuit confortandi et reparandi calorem naturalem, vel potius præservandi ne infra connaturalem dispositionem minueretur. Quod his verbis Augustinus supra docuit: *Lignum vita aderat, ne hominem senecta dissolveret.* Et iterum: *Quamdiu in creatoris lege duravit, dignus fuit edere de arbore vita, ut mori non posset. Neque enim corpus tale erat, ut dissolvi esset impossibile, sed fructus arboris vita corruptionem corporis inhibebat.*

26. *Declaratur quo modo per lignum vita non solum mors sed passio omnis corruptiva vitaretur.* — Quomodo autem hoc modo no solum mors, sed etiam passio corruptiva vitaretur, intelligi poterit advertendo temperamentum unicuique homini conveniens, et connaturale non consistere in indivisibili, sed habere aliquam latitudinem intra quam variari potest secundum aliquam intensionem primarum qualitatum sine proprio defectu, vel læsione corporis. Imo aliquando cum perfectione, et augmento: aliquando vero cum consistentia in statu naturali. Circa hanc ergo latitudinem poterat per continuam nutritionem alteratio aliqua, et mutatio crescere ultra terminos illius latitudinis, sed priusquam ad illum terminum corporis dispositio perveniret, adhibendus erat fructus ligni vitae, quo illa dispositio corporis ad optimum statum intra illam latitudinem reduceretur, vel (ut bene Cajetanus notavit) ne unquam ad præternaturalem statum perveniret, præservaretur. Quod his verbis docuisse mihi videtur Augustinus, l. 13, de Civit., cap. 23, dicens: *Primus homo de terra terrenus in animam viventem factus est, non in spiritum vivificantem, quod ei per obedientiae meritum servabatur. Ideo corpus ejus, quod cibo, et potu egebatur, ne fame afficeretur, ac siti, et non immortalitate illa absoluta, atque indissolubili, sed ligno vita a mortis necessitate prohibebatur, atque juventutis flore*

tenebatur, non spirituale, sed animale fuisse, mittat manum suam, et sumat etiam de ligno vita, et comedat, et vivat in æternum. Et emisit eum Dominus Deus de Paradiſo. Si enim fructus ille non conferret hunc effectum, sed Deus ad præsentiam ejus, non oporteret Adamum ejicere de Paradiſo, ne comedendo de illo cibo particeps fieret immortalitatis. Quia Deus non promiserat illum effectum, nisi homini in sua obedientia perseveranti, et ita post transgressionem non tenebatur legem illum, vel pactum aut significationem servare. Atque eadem verba isto modo inducta etiam probant, illum efficaciam fuisse per virtutem connaturalem illi arbori, et fructui ejus, et non tantum per supernaturalem virtutem, aut elevationem Dei, ut Bonaventura et Gabriel existimarent. Et indicant Gen. 2. Eu cherius et Beda. Imo etiam Augustinus, lib. 8, Gen. ad lit. eamdem sententiam indicat, dum ait, cibum illum contulisse talem effectum nonnulla inspiratione salubritatis occulte. Et quia statim inter miracula Dei computat, quod cibus ille immortalitatem efficeret. Sed pie exponi potest eodem modo, quo aliqua singularia opera dici solent, quasi miracula naturæ. Absolute tamen loquendo verisimilius est virtutem illum fuisse naturalem. Nam si virtus erat supernaturalis, cum solum esset data vel promissa pro hominibus præcepto Dei obtemperantibus, quamvis post peccatum de illa arbore comedenter, fructum immortalitatis non acciperent. Sicut nunc, licet Eucharistia virtutem supernaturalem habeat ad sanctificandos recipientes, non omnes, qui illum sumunt, fructum illum recipiunt, si bene dispositi non sint, quia non est data illa virtus pro omnibus simpliciter, sed tantum pro digne sumentibus. Ergo e contrario si Adam post peccatum, comedendo de ligno vita immortalitatem consequeretur, ut verbis illis docetur, profecto non erat supernaturalis talis virtus, sed ex naturali, et intrinseca facultate illius fructus procedebat. Et hoc sentiunt D. Thomas, Scotus, et alii auctores statim allegandi.

3. *Enucleatur amplius assertio, notando dupliciter potuisse cibum illum conservare corpus.* — Dicimus autem, illum effectum fuisse a virtute activa, et per propriam efficaciam illius cibi in corpus hominis, quia sola dispositio, vel quasi materialis causalitas, non poterat ad effectum illum esse sufficiens. Duobus enim modis potest intelligi cibum aliquem esse corpori humano naturaliter convenientem ad conservandum, vel confortandum illud. Pri-

mo, quasi materialiter tantum, videlicet, quia talis cibus ratione sui temperamenti, et qualitatem, quibus disponitur, facile convertitur in substantiam corporis humani, et postquam conversus est, illæmet qualitates, quæ in ipso erant, in homine manent (sive sint eadem numero, sive specie, parum enim hoc in præsenti refert) et illud commode afficiunt, et suo modo formaliter illud confortant, et protegunt. Alio modo potest cibus confortare corpus efficienter, nimirum vel per novas qualitates ipsum temperamentum connaturale corpori perficiendo, ac reparando, si quid in illo diminutum fuerat, vel intendendo nativas qualitates, et alias remittendo. Prior ergo modus non solum possibilis est, sed etiam frequens, non tamen fuisset sufficiens ad conferendam homini vitæ perpetuitatem in corpore animali, quia per solum illum modum non reparatur diminutio naturalis caloris, a quo pendet corporis conservatio. Necessaria ergo fuit virtus activa in illo fructu ut posset temperamentum hominis, a quo vita pendet, perfecte restaurare. Nec est, cur impossibile existimetur, fructum unius arboris habuisse hanc virtutem connaturalem, quia ille effectus de se naturalis ordinis est, et finitæ perfectionis, imo non excederet gradum formarum accidentalium : ergo non repugnat virtutem activam ejus connaturalem esse alicui arbori, seu fructui ejus. Et ita sentit de virtute illius fructus Rupertus, l. 3, in Gen., c. 3, et Hugo de S. Victore, in Annotat. Gen., cap. 7, et Glossa ordinaria, Gen. 2, ubi Lipomanus alios refert, et D. Thomas, dicta q. 97, a. 4, et ibi Cajetanus, Durandus, Scotus et Gabriel in 2, dist. 19.

4. *Assertio tertia de virtute ejusdem cibi ad conservandam vitam quantumlibet longam.* — Ex quo ulterius addimus, cibum illum habuisse virtutem conservandi vitam, non tantum ad longum tempus, sed perpetuo, seu pro quacumque temporis diurnitate, non tamen semel tantum sumptus, sed saepius temporibus opportunis. Ita explicat satis dilucide hunc effectum D. Thomas, dicta q. 97, a. 4, et est consentaneum Augustino 3, de Civit., cap. 20, ubi inter alia dicit : *De ligno vitæ propterea gustabant, ne mors undecumque subreperet, vel senectute confecti, decursis temporum spatiis, interirent, et cap. 23, postquam dixerat, quod ligno vitæ corpus a mortis necessitate prohibebatur, atque in juventutis flore tenebatur addit de homine post peccatum : et alimentis extra Paradisum non negatis, a ligno tamen vitæ prohibitus traditus est vetustate*

finiendus in ea duntaxat vita, quam posset in Paradiso, nisi peccasset habere perpetuam. Et idem sentit, lib. 11, Gen., ad lit., cap. 40, et libr. 4, de Peccat. merit., cap. 3, Habet Adam de lignorum fructibus refectionem contra defectionem, et de ligno vitæ stabilitatem contra vetustatem : et Chrysostomus, homil. 18, in Genes. ubi ait, potuisse Adam, si voluisset, de ligno vitæ vesci, quod perpetuam illi contulisset vitam, eumque immortalem fecisset. Et infra expomens dicta verba Gen. dicit : Ne nunc et lignum, quod vitam præbet continuam, attingere audeat, etc. Idem sentit Magister, dist. 19, ubi Gabriel, a. 3, dub. 1, et Durandus, q. 2, quamvis in 4, dubius videatur.

5. *Ratio pro assertione.* — *Quoties gustandum de fructu ut vitam tueretur, ignotum.* — Ratio autem est, quia fructus ligni vite non tantum alebat corpus per modum cibi, sed etiam reficiebat, et confortabat, seu reparabat per modum medicinæ, ut ait auctor illius questionis 49, novi, et veteris Testamenti. Unde infert, *Sic erat homini quasi inexpugnabilis murus, utique cibus ille contra mortem, quia corporis corruptionem inhibebat, ut prius dixerat. Probatur autem hec illatio, quia ille fructus semel sumptus post annum, verbi gratia, restituerebat temperamentum calidi, et humili ad illum statum, in quo in principio illius anni fuerat : ergo iterum sumptus post alium annum ad eundem statum corpus reduceret, et sic per singulos annos : ergo pro quocumque annorum numero posset eodem modo corpus immortale conservare. Loquor de annis solum gratia exempli, nam idem erit de quocumque breviori tempore, multiplicando cum proportione sumptiones ejusdem fructus : solum ergo oportet, ut aliquod certum tempus determinetur virtuti fructus proportionatum. Quod sane tempus quantum esset, nos quidem ignoramus, tamen in statu innocentiae hominibus notum esset, ut convenientibus temporibus illo remedio uti possent.*

6. *Ruperti sententia unicam sumptionem sufficisse ad vivendum.* — Contra hanc vero sententiam duæ occurruunt inter se extreme oppositæ. Prima est Ruperti, lib. 3. Gen., ad lit., cap. 30, ubi dicit non fuisse necessarium frequentari illum cibum ad vitæ perpetuam, sed semel tantum sumptum illum datum fuisse. Probat ex verbis illis, ne forte mittat manum suam, et sumat etiam de ligno vite : et comedat, et vivat in æternum. Nam Deus non dixit, et saepius sumat, sed tantum, et sumat : ergo una assumptio ad illum effec-

tum sufficeret. Et specialiter ponderat particulam *forte* et ex ea colligit, Adam nescivisse virtutem ligni vite, et ideo non potuisse post lapsum ex certa scientia, et intentione comedere de illo ligno contra mortem, potuisse tamen casu, et ideo dictum esse *ne forte*. Et inde concludit non fuisse necessarium frequentem usum, nam ea, que casu fiunt, non frequentantur, ac proinde unum actum casu contingentem, sufficientem fuisse. Et ad hoc confirmandum adducit exempla herbarum medicinalium, quæ mirabiles habent virtutes ad fovenda, et conservanda humana corpora.

7. *Refellitur primo ex ratione D. Thomæ.* — *Refellitur secundo.* — Sed hæc sententia verisimilis non est, et optime refellitur ratione D. Thomæ, quia virtus illius fructus finita erat. Addo etiam, fuisse corruptibilem, nam et arbor corruptibilis erat, ut fructus ipse in substantiam manducantis illum converteretur. Ergo etiam effectus ejus, quem semel sumptus faceret in corpore humano, esset finitus, et diminutioni, ac corruptioni obnoxius, quia non redderet corpus inalterabile et intrinsece, ita impassibile, ut post unam sumptionem illius fructus, amplius cibi, et potus indigenus non esset : ergo effectus ille posset postea iterum perdi post continuam nutritionem : ergo si non amplius remedium ejusdem fructus applicaretur, profecto corpus diurnitate temporis senesceret, ac tandem deficeret. Et declaratur argumento facto, ponamus enim Adam creatum in optimo statu vitæ, et complexio sua per annum, vel quolibet aliud designatum tempus vixisse, cibum sumendo ex aliis lignis Paradisi, et postea semel comedere de ligno vite. Tunc certe per illam sumptionem ad summum reducetur ad illum optimum statum, in quo creatus fuit, quia vel non poterat esse melior, vel si melior fingitur, non esset naturalis, nec corpori humano accommodatus. Ergo post primam sumptionem utendo iterum aliis cibis, ille optimus status iterum minueretur : ergo ne tandem corrumperetur, necessarium illi fuisse iterum sumi de ligno vite.

8. *Ad locum Genesis et alia pro Ruperto in num. 6.* — Nec verba Genesis quæ expendit Rupertus, aliquid urgent. Nam verbum *ne sumat*, indefinite positum nec unicam, nec repetitam sumptionem indicat, sed abstracte, seu indefinite ponitur, *ne sumat*, utique quantum necessarium fuerit ad vivendum in æternum. Nec etiam est verisimile, Adam ignorasse lignum vite, et propriam rationem, ac virtutem ejus. Quia illa cognitio erat in statu maxime

necessaria, Adam autem habuit illum statum undique perfectum. Item quia habebat scientiam aliarum arborum, et fructuum : cur ergo illam ignorasset ? Item particula *forte* non hoc significat, et sine fundamento ita inducit, quia, ut illo modo Deus loqueretur, satis erat non necessarium, sed tantum contingens fuisse, ut Adam manens in Paradiso sumeret de ligno vite. Imo etiam erat contingens, quod sumendo de ligno vite post peccatum in æternum viveret, ut statim declarabimus. Denique in contrarium nos expendere possumus particulam *etiam*, cum Deus dicit, *et sumat etiam de ligno vite.* Nam per illam fit relatio ad sumptionem de ligno scientiæ, id est, ut sicut de illo sumpsit, ita de hoc sumat. Ergo sicut de priori sumpsit ex certa scientia, et contra Dei institutionem, ita significavit Deus, voluisse præcavere, ne Adam ex certa scientia, et contra Dei voluntatem, qui poenam mortis fuerat comminatus ad impedientiam illius poenæ executionem, de ligno vite sumere tentaret. Aliæ vero conjecturæ, quas adducit Rupertus sunt optimæ ad suadendum, potuisse illam arborem habuisse virtutem naturalem ad illum effectum pro aliquo tempore durabilem efficiendum non vero perpetuum, et inconsuetabilem.

9. *Scoti sententia dictum fructum non conservare vitam semper, sed diu etiam frequenter sumptum.* — Nihilominus est alia opinio extreme contraria que negat potuisse illum fructum, etiam saepius sumptum conservare corpus immortale per quolibet tempus in infinitum, sed solum pro aliquo diurno, et longevo tempore. Ita sentit Scotus, in 2, dist. 16, dicens, homines in statu innocentiae nunquam fuisse morituros, non quia in illo statu manentes potuerint perpetuo vivere ex vi fructus ligni vite, cum aliis privilegiis illius status : sed quia diurno tempore possent ex vi illius status conservari, et antequam illud tempus finiretur, si in innocentia perseverarent, ad vitam beatitudinis simpliciter immortalem transferrentur. Fundamentum Scotti est, quia fructus ligni vite nunquam integre restitueret, corpus hominis ad priorem statum, nec posset efficere, quin in die debilius redderetur. Quod probat, quia natura debilitata frequenti, et continua actione, et repassione nutritionis non posset confortari ligno vite, nisi convertendo fructum ejus in substantiam suam, sed illud consum non esset nobilis, quam convertens : ergo propter nutrimentum illius fructus nun-

quam posset corpus hominis ad priorem statum redire. Imo convertendo in se fructum illius arboris magis debilitaretur, propter re-passionem ab illo, sicut ab aliis fructibus.

10. *Cajetani sententia partim assentiens Scoto, partem dissentiens.*—Et huic sententiae ex parte assentit Cajetanus et ex parte dissentit. Putat enim ille, hominem in statu innocentiae habuisse vim resistendi actioni contrarie agentis per qualitatem supernaturalem et spiritualem animae inditam, et ideo dicit, durante innocentia, potuisse hominem perpetuo conservari per fructum arboris vitae, quia convertendo illum in se, confortaretur et roboretur ab eo, et ab illo non repateretur propter dictam ex parte animae resistantiam. In hoc igitur ab Scoto dissentit. Addit vero sublata illa resistantia non potuisse fructum arboris vitae restituere ad pristinum statum naturalem calorem debilitatum, quia reactione sua aliqua ex parte illum debilitaret, et ideo si post peccatum homo sumeret de ligno vitae, non tantum semel, sed etiam sepius, non fuisse perpetuo victurum, sed tantum ad longum tempus. In quo sensu putat dixisse Deum de homine jam lapsi: *Ne forte sumat de ligno vitae, et vival in aeternum*, id est, tempore diurno.

11. *Refutatur Scotus.*—Sed neutra sententia placet, nam imprimis si fundamentum Scotti aliquid valeret, non solum probaret fructum ligni vitae non potuisse integre separare diminutionem caloris factam, sed etiam parum aut nihil naturam debilitatem confortare potuisse: quia, ut ipse ait, *conversum non potuit esse nobilis, quam convertens*: imo per illud natura debilitata amplius debilitaretur. Si autem hoc verum esset, non solum non daret fructus ille vitae perpetuitatem, verum etiam nec diurnitatem. Secundo ac praecipue deficit Scotus quia tantum considerare voluit fructum illum ut cibum, et non ut medicinam, seu pharmacum, habens virtutem agendi, et confortandi calorem naturalem, priusquam in substantiam aliti converteretur, cum tamen fructus ille, ut supra diximus, utramque rationem, et virtutem haberet. Unde tantum abest, ut per reactionem illius cibi amplius natura hominis debilitaretur, ut potius confortaretur. Ex quo etiam fit, ut eo tempore quo fructus ille converteretur in substantiam aliti, jam convertens esset confortatum, et ideo posset etiam conversum esse perfectius dispositum, quam esset ipsum convertens in principio, quando fructum sumpsit, quia illa conuersio in aliquo tempore facta est, et in illo

tempore potuit homo ab eodem fructu confortari, ut ipsummet fructum melius posset in se convertere. Et confirmatur, quia alias diurnitate temporis homines in statu innocentiae debilitarentur, et quodammodo senescent, nec possent in statu consistentiae conservari, nedum ad statum juventutis restitu, quia est contra Augustinum citato loco et contra communem sententiam, et illius status existimationem.

12. *Refutatur etiam Cajetanus multipliciter.*—*Exponitur D. Thomas.*—Et hinc facile rejicitur altera sententia Cajetani. Nam imprimis illa resistantia per qualitatem intrinsecam falso asseritur, ut jam dixi capite praecedenti n. 22. Deinde si illa daretur, non minus resisteret aliis cibis, quam fructui ligni vitae: ac proinde fructus ille non esset necessarius, quia ex aliis cibis nulla debilitatio secuta fuisset. Tertio illa resistantia respectu ligni vitae potius obesus, quam prodesset ad immortalitatem, quia actio ligni vitae non destructiva, sed conservativa vitae esset. Qua propter etiam videtur defecisse Cajetanus non considerando fructum illum, ut salutarem causam efficientem, sed tantum ut nutritionis materiam, seu alimento; et ideo dixit lignum vitae non fuisse habiturum aequalē effectum in homine post lapsum, ac haberet in statu innocentiae, quia post lapsum deesset qualitas resistens ex parte hominis, et ideo etiam ex reactione illius cibi aliquam diminutionem caloris naturalis patet, quam antea propter resistantiam non patiebatur. Nos vero dicimus ex parte fructus non fuisse futurum minorem effectum, tum quia etiam in statu innocentiae nulla erat resistantia ab intrinseco, ut dixi: tum etiam quia actio illius fructus, quatenus medicamentum erat, non diminuebat, sed confortabat potius calorem naturalem, atque ita resistantia illa potius poterat obesse, quam prodesse ad vitam conservandam. Dixi autem, *quantum est ex parte sua*, quia aliunde posset effectus illius cibi magis impediri in statu naturae lapsae, quam in statu innocentiae, quia in illo statu multo temperantius viveret homo, et levioribus cibis, minusque naturalem calorem minuentibus uteretur, quam in statu naturae lapsae, et e contrario in hoc statu sunt plures aliæ cause extrinsecæ, quæ possunt humores corrumpere, et naturalem calorem, vel nimium minuere, vel augere, quæ cause non possunt hujusmodi passiones in homine efficer, si in innocentia perseveraret. Ob has ergo causas non posset fructus ligni vitae tam inte-

gre reparare, et quasi renovare corpus corruptibile post peccatum, sicut antea potuisset. Erat enim virtutis finitæ, et ideo non poterat æqualiter majorem resistantiam vincere: et similiter habebat determinatum effectum, ideoque non posset omnem morbum depellere, neque omnibus contrariis obsistere, et in hoc sensu intelligendum est, quod D. Thomas 2, 2, q. 164, art. 2, ad 6, dicit: *Quod homo si post peccatum de ligno vitae comedisset, non propter hoc immortalitatem recuperasset, sed beneficio illius cibi potuisset ritam magis prolongare.* Quod etiam docet Lyranus, Lipomanus et alii in Genes. Qui consequenter expoununt verba illa, *et virat in aeternum*, id est, in longævum tempus, sicut dixit Cajetanus. Est enim hoc verum consideratis aliis causis mortis, quæ in statu peccati suam vim exerceant, et possunt resistere efficacitati ligni vitae, quia cibus ille non erat sufficiens causa immortalitatis, sed solum subveniebat eidam defectui. Nihilominus tamen *quantum est ex se*, eumdem effectum haberet in statu naturæ lapse, et ita etiam ex parte sua posset illam perpetuo conservare, si aliæ cause mortis non intervenient. Et ita sentit auctor dictarum quæstionum novi, et veteris Testamenti, dicta q. 19, et sequuntur Durandus, Molina et alii.

13. *Quarta assertio bipartita de immortalitate in statu innocentiae.*—Ex quibus tandem facile resolvitur alia questio, quam scholastici in 2, d. 19, de immortalitate innocentiae tractant, an esset naturalis, vel supernaturalis. Nam cum duobus modis contingat aliquid esse supernaturale, scilicet quoad substantiam, et quoad modum, manifestum est, immortalitatem illam quoad substantiam fuisse naturalem, quoad modum vero supernaturalem. Prior pars manifesta est, quia vita, quæ eo modo conservaretur, semper esset vita naturalis, et cum proprietatibus connaturalibus corpori, quamdiu scilicet in eo tantum statu conservaretur. Nam si transferretur ad statum gloriae, jam tune aliud donum immortalitatis acciperet, quale nunc est in corporibus gloriosis, de quo alia ratio, et disputatio est, quæ videri potest in 2, tom. 3, p. disp. 48, sect. 2. Altera pars probatur, quia imprimis alia immortalitas non erat debita corpori humano, cum natura sua corruptibile sit. Deinde, quia illa peculiaris providentia, et protectio Dei erat futura modo extraordinario, et prater ordinarium cursum causarum naturalium, quas saepè impedit, vel avertere extraordinario, et supernaturali modo, necessarium foret.

CAPUT XVI.

UTRUM HOMO IN STATU INNOCENTIÆ PECULIARE DOMINIUM, TANQUAM PROPRIMUM ILLIUS STATUS DONUM, AC BENEFICIUM ACCEPERIT.

1. *Tractanda questionis occasio ex verbis Genesis.*—Hactenus explicuimus bona veluti intrinseca, quæ homini in statu innocentiae concessa sunt: nunc de extrinsecis aliquid adjiciendum est, propter verba Gen. 1: *Faciamus hominem ad imaginem, et similitudinem nostram, et præsit piscibus maris, et volatilibus cœli, et bestiis universæque terræ; omniisque reptili, quod moretur in terra.* Et infra: *Benedixitque illis Deus, et ait: Crescite, et multiplicamini, et replete terram, et subjicite eam, et dominamini piscibus maris, et volatilibus cœli, et universis animalibus, quæ morentur super terram.* Ex quibus verbis manifestum est, Deum in principio mundi dominium cæterorum animalium primis hominibus tribuisse, nam